

- **semestr 6**

Dział I - ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI

POŁOŻENIE POLSKI NA ŚWIECIE I W EUROPIE

- położenie Polski w Europie i na świecie na podstawie mapy;
- cechy położenia Polski;
- obszar i granice Polski na podstawie danych statystycznych;
- położenie Polski w Europie i na świecie uwzględniając zmiany terytorialne;
- zalety i wady geopolitycznego położenia Polski w Europie ;
- konsekwencje przyrodnicze, geopolityczne i gospodarcze położenia Polski

BUDOWA TEKTONICZNA POLSKI

- główne jednostki tektoniczne Polski i wskazanie ich na mapie;
- czas powstania jednostek tektonicznych Polski na podstawie przekroju geologicznego
- położenie Polski na tle struktur tektonicznych Europy;
- przekrój geologiczny Polski i jego różnice między kolejnymi jednostkami tektonicznymi

PRZESZŁOŚĆ GEOLOGICZNA POLSKI OD PREKAMBRU DO NEOGENU

- najważniejsze wydarzenia geologiczne w Polsce w poszczególnych erach;
- fałdowania (orogenezy), które doprowadziły do wypiętrzenia gór w Polsce ;
- surowce mineralne występujące na obszarze Polski ;
- związek przyczynowo-skutkowy między budową geologiczną a surowcami mineralnymi występującymi w Polsce ;
- zmiany klimatu, świata roślinnego i zwierzęcego Polski w poszczególnych erach i okresach.

PRZESZŁOŚĆ GEOLOGICZNA POLSKI – PLEJSTOCEN I HOLOCEN

- wyjaśnienie pojęć: **plejstocen i holocen**;
- zmiany klimatu w czwartorzędzie na podstawie mapy i wykresu temperatury;
- zlodowacenia na obszarze Polski;
- maksymalne zasięgi zlodowaceń i ich kolejność;
- formy rzeźby polodowcowej w Polsce;
- krajobraz staroglacjalny i młodoglacjalny – porównanie ich rzeźby ;
- przykłady obszarów w Polsce o rzeźbie polodowcowej i ich wskazanie na mapie;
- związek między zlodowaceniami a żyznością gleb Polski i występowaniem bogactw mineralnych;
- rzeźba w strefie peryglacjalnej.

UKSZTAŁTOWANIE POWIERZCHNI POLSKI A JEJ PRZESZŁOŚĆ GEOLOGICZNA

- cechy ukształtowania powierzchni Polski na podstawie krzywej hipsograficznej;
- główne procesy mające wpływ na ukształtowanie powierzchni Polski zachowując podział na procesy endogeniczne i egzogeniczne;
- na podstawie mapy charakterystyka pasowego układu rzeźby w Polsce i główne krainy geograficzne;

NATURALNE UWARUNKOWANIA KLIMATU POLSKI

- czynniki kształtujące klimat Polski dzieląc je na czynniki strefowe i astrefowe oraz czynniki antropogeniczne;
- masy powietrza napływające nad Polski;
- wpływ poszczególnych grup czynników na klimat Polski
- typy pogody w Polsce kształtowane przez napływające nad Polskę masy powietrza.

ELEMENTY KLIMATU POLSKI

- elementy klimatu Polski na podstawie map tematycznych (m.in. odczytuje wartości temperatura powietrza, suma opadów, dominujące kierunki wiatru);
- przedstawia przestrzenne zróżnicowanie elementów klimatu Polski;
- wiatry lokalne w Polsce;
- warunki termiczne i wielkości opadów typowe dla wybranych regionów Polski;
- wiatry lokalne w Polsce i ich charakterystyka.

CECHY KLIMATU POLSKI

- główne cechy klimatu Polski;
- uzasadnić przejściowość klimatu Polski ;
- termiczne pory roku;
- regiony klimatyczne Polski na podstawie mapy;

KLIMAT POLSKI A DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

- przykłady zjawisk pogodowych i klimatycznych, które powodują szkody w gospodarce Polski;
- konsekwencje gospodarcze zróżnicowania długości okresu wegetacji;
- wpływ klimatu na rolnictwo i leśnictwo Polski;
- wpływ klimatu na przemysł i transport;
- sposoby działania ograniczające negatywny wpływ klimatu na gospodarkę np. sposoby zmniejszenia strat spowodowanych suszą lub powodzią;

RZEKI POLSKI – REŻIMY RZEK

- cechy zlewis i dorzeczy;
- asymetria dorzeczy największych rzek Polski;
- charakter reżimów rzecznych polskich rzek i sposoby zasilania polskich rzek (ustrój rzeczny);

- typy powodzi w Polsce

POZOSTAŁE WODY POWIERZCHNIOWE W POLSCE

- występowanie wód podziemnych w Polsce i ich pochodzenie;
- obszary występowania wód mineralnych w Polsce i ich charakterystyka;
- typy genetyczne jezior w Polsce;
- rozmieszczenie jezior w Polsce.

BILANS WODNY POLSKI

- elementy bilansu wodnego Polski;
- przestrzenne zróżnicowanie bilansu wodnego w Polsce;
- możliwości zwiększenia zasobów wodnych Polski;

SIEĆ WODNA POLSKI W DZIAŁALNOŚCI CZŁOWIEKA

- gospodarcze znaczenie wód płynących;
- znaczenie jezior i sztucznych zbiorników w gospodarce;
- wody w przemyśle i rolnictwie i ich zanieczyszczenie;
- ocena stopień czystości polskich wód powierzchniowych.

SZATA ROŚLINNA POLSKI

- cechy zbiorowisk roślinnych występujących w Polsce;
- typowe gatunki dla poszczególnych zbiorowisk roślinnych;
- piętra roślinne polskich gór;
- charakter szaty roślinnej Polski;
- skład gatunkowy polskich lasów i granice zasięgów wybranych gatunków drzew;
- przykłady endemitów i reliktywów w Polsce.

GLEBY STREFOWE I ASTREFOWE W POLSCE

- występowanie gleb w Polsce;
- gleby strefowe i niestrefowe w Polsce;
- czynniki decydujące o rozmieszczeniu gleb w Polsce;
- wyjaśnienia rozmieszczenia gleb strefowych i niestrefowych w Polsce;
- charakterystyka i rozpoznawanie profili glebowych występujących w Polsce.

GLEBY POLSKI A DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA

- przydatność rolnicza gleb Polski;
- czynniki powodujące degradację gleb;
- klasy bonitacyjne gleb Polski;
- stopień degradacji polskich gleb i sposoby rekultywacji gleb w Polsce.

Dział II - KRAINY GEOGRAFICZNE POLSKI

KRAJOBRAZY POLSKI. PODZIAŁ POLSKI NA REGIONY GEOGRAFICZNE

- regiony fizycznogeograficzne Polski;
- podział Polski na krainy geograficzne;
- nazwa typy krajobrazów spotykane w Polsce.

NA GRANICY LĄDU I MORZA – NIZINY NADMORSKIE

- czynniki rzeźbotwórcze w pasie pobraża;
- typy wybrzeży występujące w Polsce oraz przykłady ich występowania;
- zagospodarowanie pasa Pobraża;
- zróżnicowanie wybrzeża Morza Bałtyckiego;
- niziny nadmorskie a zależność między środowiskiem przyrodniczym a zagospodarowaniem pobraża.

W KRAINIE JEZIOR – POJEZIERZE POMORSKIE I MAZURSKIE

- główne cechy środowiska pojezierzy;
- wyjaśnienie określenie Kraina Tysiąca Jezior;
- gospodarcze wykorzystanie środowiska pojezierzy;
- porównanie środowisk przyrodniczych pojezierzy: Pomorskiego i Mazurskiego
- wpływ lądolodu skandynawskiego na rzeźbę pojezierzy;
- ocena atrakcyjności turystyczną pojezierzy.

ODMIENNOŚĆ KRAJOBRAZOWA POJEZIERZA WIELKOPOLSKIEGO I CHEŁMIŃSKO-DOBRYŃSKIEGO

- cechy środowiska pojezierzy;
- odmienność krajobrazowa pojezierzy: Wielkopolskiego i Chełmińsko-Dobrzyńskiego;
- główne atrakcje turystyczne pojezierzy;
- polodowcowy charakter rzeźby pojezierzy.

PAS KRAJOBRAZOWY NIZIN STARO GLACJALNYCH – NIZINA MAZOWIECKA I NIZINA WIELKOPOLSKA

- sieć rzeczna Niziny Mazowieckiej na podstawie mapy;
- staroglacjalny charakter rzeźby nizin: Mazowieckiej i Wielkopolskiej;
- występowanie wód artezyjskich na Nizinie Mazowieckiej;
- występowanie węgla brunatnego na Nizinie Wielkopolskiej;
- związek między środowiskiem przyrodniczym a zagospodarowaniem nizin.

W KRAINIE BAGIEN I MOKRADEŁ – NIZINA PODLASKA, POLESIE LUBELSKIE

- czynniki, które doprowadziły do powstania bagien i mokradeł na obszarze Niziny Podlaskiej i Polesia Lubelskiego;
- cechy środowiska Niziny Podlaskiej i Polesia Lubelskiego;
- lokalizacja parków narodowych w tym ocena atrakcyjności turystycznej regionu;
- ocena warunków dla rozwoju rolnictwa na Nizinie Podlaskiej i Polesiu Lubelskim.

KRAJOBRAZ ROLNICZY NIZINY ŚLĄSKIEJ

- główne cechy środowiska Niziny Śląskiej;
- ocena warunków dla rozwoju rolnictwa na obszarze Niziny Śląskiej;
- rola Odry w kształtowaniu charakteru środowiska Niziny Śląskiej.

KRAJOBRAZ PRZEMYSŁOWY WYŻYNY ŚLĄSKIEJ

- główne cechy środowiska Wyżyny Śląskiej;
- opis przemysłowego charakteru krajobrazu Wyżyny Śląskiej;
- zasobność regionu w surowce mineralne;
- zmiany zachodzące w regionie;
- zależności między przemianami ustrojowymi w Polsce a stanem środowiska obszaru Wyżyny Śląskiej .

WYŻYNY WAPIENNE – OD WYŻYNY KRAKOWSKO-CZĘSTOCHOWSKIEJ PO NIECKE NIDZIAŃSKA

- krasowy charakter wyżyn wapiennych Polski;
- najważniejsze atrakcje turystyczne obszaru wyżyn;
- wpływ warunków naturalnych na ukształtowanie się krajobrazu wyżyn;
- ocena możliwości rozwoju regionu Niecki Nidziańskiej.

ZRÓŻNICOWANIE PRZYRODNICZOGOSPODARCZE WYŻYNY KIELECKO-SANDOMIERSKIEJ

- przyrodnicze zróżnicowanie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej;
- gospodarcze wykorzystanie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej;
- wykaż związek między budową geologiczną a rzeźbą Gór Świętokrzyskich;
- propozycje możliwych kierunków rozwoju gospodarczego regionu.

W LESSOWEJ KRAINIE – WYŻYNA LUBELSKA Z ROZTOCZEM

- czynniki wpływające na powstanie rzeźby lessowej;
- cechy środowiska przyrodniczego Wyżyny Lubelskiej i Roztocza;
- gospodarcze wykorzystanie Wyżyny Lubelskiej i Roztocza;
- ocena wpływu wschodnich państw lub narodów na charakter regionu.

DOLINY RZECZNE KOTLIN PODGÓRSKICH

- cechy kotlin podkarpackich;
- charakterystyka Centralnego Okręgu Przemysłowego i jego wpływ na rozwój przemysłu w regionie;
- zasobność kotlin w surowce mineralne;
- przyczyny powodzi w regionie oraz propozycje działań przeciwpowodziowych.

GÓRY ZREBOWE – SUDETY

- główne cechy środowiska Sudetów;
- charakterystyka powstania Sudetów;

- podział Sudetów;
- różnorodność geologiczną Sudetów;
- ocena wpływu rzeźby Sudetów na klimat, wody i szatę roślinną;
- gospodarcze wykorzystanie Sudetów.

GÓRY FAŁDOWE – KARPATY

- podział fizycznogeograficzny polskich Karpat;
- wyjaśnienie pojęć: flisz karpacki;
- charakteryzuje pasma górskie i obniżenia budujące Karpaty;
- przyrodnicze i gospodarcze skutki budowy geologicznej Karpat;
- konsekwencje przyrodnicze i gospodarcze budowy geologicznej Karpat.

KRAJOBRAZ ALPEJSKI TATR

- formowanie się Tatr i wpływ działalności lodowców na rzeźbę;
- najważniejsze cechy środowiska Tatr;
- budowa geologiczna granitowych Tatr Wysokich wapiennych Tatr Zachodnich;
- przykłady reliktyw i endemitów Tatr;
- związek między środowiskiem przyrodniczym Tatr a ich gospodarczym wykorzystaniem.

Dział III

ZAGADNIENIA LUDNOŚCIOWE W POLSCE

- zmiany liczby ludności Polski po 1945 roku;
- struktura ludności według płci i wieku;
- ruch naturalny ludności;
- rozmieszczenie ludności w Polsce;
- zmiany w strukturze zatrudnienia po 1989 roku
- regionalne zróżnicowanie rynku pracy
- migracje wewnętrzne i zewnętrzne po 1945 roku
- współczesne zmiany procesów urbanizacji
- współczesne zmiany osadnictwa wiejskiego.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA W POLSCE

- warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa;
- warunki społeczno-ekonomiczne rozwoju rolnictwa;
- uprawa roślin i chów zwierząt;
- zmiany strukturalne w polskim rolnictwie po 1989 roku;
- gospodarka leśna w Polsce;
- surowce energetyczne;
- surowce metaliczne, chemiczne i skalne;
- produkcja energii elektrycznej;
- charakterystyka wybranych gałęzi przemysłu;

- zmiany w gospodarce spowodowane jej restrukturyzacją i modernizacją po 1990 roku;
- inwestycje zagraniczne w Polsce;
- fundusze UE a rozwój gospodarki;
- zróżnicowanie sektora usług;
- przekształcenia własnościowe a rozwój usług;
- struktura geograficzna polskiego handlu zagranicznego;
- struktura towarowa polskiego handlu zagranicznego.